

Na aktuálnu tému

Nenáročné bývanie

(na margo jednej skromnej súťaže)

Ing.arch. Henrich Pifko

Všetci poznáme možnosti získať na Slovensku nový byt či dať si postaviť dom: z hľadiska schopnosti riešiť si bytový problém vlastnými prostriedkami patria najmenej štyri päťiny našich občanov medzi „sociálne slabých“. Naša výstavba je v pomere k cene pracovnej sily veľmi drahá, väčšina nových i starších domov má príliš vysoké prevádzkové náklady a ich výstavba má zbytočne veľké nepriaznivé vplyvy na životné prostredie. Jedno z východísk z tejto nepriaznivej situácie (jediné, ktoré môže ovplyvniť architektúra a snáď i jediné, ktoré môže predbehnuť zlepšenie ekonomickej situácie či iné „štandardné riešenia“) vidíme v znížení nárokov výstavby obytných domov na financie, energiu, neobnoviteľné a nerecyklovateľné zdroje - samozrejme, bez zásadných ústupkov z obvyklého kvalitatívneho štandardu bývania či z kvality architektonickej. Práve preto je cieľom nášho výskumného projektu „Nenáročné bývanie“, ktorý prebieha vďaka podpore ŠFK ProSlovakia, získanie podnetov pre architektonické riešenia domov, ktoré by si mohli dovoliť aj začínajúce mladé rodiny, ktoré by poskytovali kvalitatívnu alternatívu bývania v paneláku (lebo táto forma „sociálneho bývania“ je u nás k dispozícii v množstve viac než postačujúcom) a prípadne by mohli byť použité obcami pri zabezpečovaní ich sociálneho programu. Jednou z cest na získanie týchto podnetov bolo vypísanie verejnej anonymnej architektonickej súťaže „Úsporné bývanie ako alternatíva „panelovej“ výstavby“, ktorá okrem svojich priamych výsledkov v podobe konkrétnych architektonických návrhov prispela k upozorneniu odbornej i laickej verejnosti na možnosť riešenia bytového problému iným spôsobom než obdobou niekdajšej KBV. Zaujímavé boli aj stretnutia vypisovateľov súťaže - zástupcov FA STU, Národného osvetového centra, nadácie Návraty ku krajinie, Klubu mladých architektov SAS a Prvej stavebnej sporiteľne - možno na ich základe vznikne podnetná spolupráca aj pre ďalšie aktivity.

Predmetom súťaže bolo vypracovanie architektonickej štúdie úsporného bývania s uplatnením ekologickej princípov - išlo o získanie inovatívnych návrhov a konceptov nenáročných rodinných a málopodlažných bytových domov najmä pre bývanie mladých rodín (to určilo limity štandardu i financií) s dôrazom na investičnú nenáročnosť, prevádzkovú (najmä energetickú) úspornosť, šetrenie zdrojov, ekologickej kvality (súlad s prostredím), jednoduchú až svojpomocnú realizovateľnosť, možnosť vytvorenia komunity viacerých rodín, a v neposlednom rade na architektonické a estetické kvality. Pre oriéntačný prepočet investičných nákladov a energetickej náročnosti boli pripravené nenáročné štandardizo-

vane postupy (podklady pre prepočet spotreby energie metódou LT4 budú v podobe učebnej pomôcky k dispozícii v ŠIS FA).

Porota pod vedením arch. Petra Drahovského posudzovala dvanásť doručených návrhov - zdá sa, že nielen popredné architektonické kancelárie, ale aj mladí architekti a študenti sú príliš zaneprázdnení na to, aby sa venovali skromne dotovaným ideovým súťažiam. Príjemným prekvapením sú výsledky študentov našej fakulty, škoda len, že sa do súťaže nezapojili v hrajnejšom počte. Víťazný projekt Slava Novotného potešil svoju vyzretosťou a novými podnetmi, porota ho odporúča do pozornosti potenciálnym investorom. Na druhom mieste sa umiestnila Sláva Michalčáková, odmenu za originálne riešenie bytového domu získal nás ďalší študent Robert Fáber. Súťaž bola otvorená aj zahraničnej účasti a návrh českého architekta Jiřího Vorla (doručený mimo súťaž - nesplňal všetky súťažné podmienky) získal mimoriadne ocenenie poroty za prepracovanie filozofických východísk a ponuku skutočnej alternatívy k bežným formám bývania. Pôvodne sme tu chceli uviedieť ukážky z oceňených projektov, no koncom januára, teda v čase, keď sa vám toto číslo AL-FA pravdepodobne dostane do rúk, bude výstava všetkých súťažných projektov spojená so seminárom o úspornom bývaní - lepšie je pozrieť si súťažné projekty i ďalšie práce na danú tému „naživo“. Namiesto zhruňania citujeme záverečné hodnotenie predsedu poroty architekta Petra Drahovského:

„Napriek nie veľkému počtu návrhov ocenené riešenia predstavujú veľmi dobrú úroveň profesionálneho riešenia nastoleného problému ... Súťaž poukázala na absenciu systematického záberania sa problémom úsporného bývania ... Porota odporúča pri hľadaní inovatívnych prístupov okrem usporadúvania podobných súťaží obracať sa na popredné architektonické kancelárie s požiadavkou na navrhovanie úsporného, ekologickejho bývania do konkrénej lokality a prípadne aj pre konkrétnu skupinu užívateľov. Pravidelná prezentácia týchto riešení v masmédiách ... by prispela ku kultivácii názorov na bývanie v radoch širokej verejnosti i medzi architektami...“

Pokial' ide o exaktné parametre, súťaž preukázala reálnosť kvalitného bývania vo vlastnom dome aj pre tých, čo na to nemajú pár miliónov korún a tiež reálnosť radikálneho zníženia spotreby energie na vykurovanie na zlomok dnešného priemeru (väčšina súťažných návrhov sa podľa predbežného prepočtu dostala do kategórie nízkoenergetických domov). Trochu nás mrzí, že alternatívny životný štýl a jeho odraz vo forme bývania neboli pre súťažiacich takou inšpiráciou, ako sme dúfali - keď ho nedokážeme propagovať v ideovej súťaži, sotva sa presadí v tvrdej realite našej „konfekčnej“ výstavby aj v prípade, že by sa našli záujemcovia v radoch stavebníkov. Na druhej strane nás môže tešiť, že aspoň poniekotoré princípy „bioklimatickej“ architektúry sa objevili aj v realistických návrhoch, kde ekonomickej limity neumožňovali povrchný „zelený náter“.